

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมในปัจจุบันนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสภาพสังคม ทำให้ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของบุคคลทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้คนในสังคมต้องสู้ดิ้นรนเพื่อความก้าวหน้าของตนเอง เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตและต้องแก่งแย่งแข่งขันกันเกือบทุกด้าน อาทิเช่น การแข่งขันในการทำงาน การเรียน การศึกษาต่อ เป็นต้น อีกทั้งปัญหาสังคมได้มีการทวีความซับซ้อนที่รุนแรงยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการยกพวกตีกัน ปัญหาการทำแท้ง ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และปัญหาอีกมากมายที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้

วัยรุ่นเป็นคนกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในสังคมเช่นเดียวกับคนวัยอื่น ๆ ดังนั้นวัยรุ่นจึงได้รับผลกระทบจากสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้วย โดยเฉพาะวัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ระหว่างหัวเลี้ยวหัวต่อของความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ จึงทำให้การวางตัวทำได้ลำบากและยังมีปัญหาการปรับตัวต่อสภาพการเป็นผู้ใหญ่ ด้วยเหตุนี้เองการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านต่าง ๆ จึงมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก ปัจจุบันวัยรุ่นมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหลายประการ เช่น ความก้าวร้าว หนีเรียน ดิตยาเสพติด ประพฤติผิดในด้านเพศ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2538, หน้า 4)

ชัยนาถ นาคบุปผา (2528, หน้า 40) ได้ให้ความเห็นว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการความเป็นอิสระจากผู้ใหญ่ ในขณะที่เดียวกันเขาก็จะได้รับการตอบสนองความต้องการการยอมรับจากสังคม กลุ่มเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน ซึ่งเป็นผลให้เด็กวัยนี้ยอมรับแบบแผนวัฒนธรรมการแสดงออกของกลุ่มเพื่อน (Peer Culture) การเป็นที่ยอมรับจากกลุ่มเพื่อนยังเป็นส่วนสำคัญช่วยให้เด็กวัยรุ่นเกิดการรับรู้เกี่ยวกับตนเองได้เป็นอย่างดี กล่าวได้ว่ากลุ่มเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน เป็นแหล่งประสบการณ์จากภายนอกที่มีบทบาทสำคัญที่สุดสำหรับเด็กวัยรุ่น ดังนั้นบทบาทของผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องจะต้องหาทางสร้างเสริมระดับความต้องการเป็นอิสระของเด็กในวัยนี้ให้เป็นไปอย่างเหมาะสม จะช่วยให้เด็กบรรลุวุฒิภาวะด้านอารมณ์และสังคมเป็นอย่างดี

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2545, หน้า 356) ได้กล่าวว่า การค้นหาตนเองและเข้าใจตนเองของวัยรุ่นด้านต่าง ๆ เป็นเรื่องยุ่งยากทั้งฝ่ายตัวเด็กเอง ฝ่ายเพื่อนร่วมกลุ่มของเด็ก รวมไปถึงบุคคลที่

แวดล้อมเด็กทั้งที่โรงเรียน ที่บ้าน และในสังคมด้วย ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงทางกาย การต้องการทำตนตามบทบาทแห่งเพศหญิงหรือเพศชาย ต้องทำตนให้พ้นความเป็นเด็ก ความจำเป็นต้องเลือกอาชีพ เป็นต้น การค้นหาตนเองนี้สัมพันธ์ใกล้ชิดกับการนับถือวีรบุรุษ การแสวงหาอุดมคติ ค่านิยมและปรัชญาชีวิต กว่าเด็กวัยรุ่นจะ “พบตนเอง” คือเข้าใจตนเองแจ่มแจ้ง อาจต้องประสบภาวะสับสนทางอารมณ์ไม่น้อย บางที่ต้องพบภาวะการหลงตัวเอง (ตีราคาตัวเองสูงเกินจริง) หรือ การดูถูกตัวเอง (ตีราคาตัวเองต่ำเกินจริง) แท้ที่จริงการค้นหาตนเองได้เริ่มต้นมาแล้ว ตั้งแต่วัยทารกตอนปลายอย่างไม่เข้มข้นจะต้อง “มีโครงร่างของตนสมบูรณ์ในระยะวัยรุ่น” จึงจะกลายเป็นบุคคลที่มีความมั่นคงในชีวิตและจิตใจสืบไปในอนาคตภายหน้า มิฉะนั้นจะกลายเป็นบุคคลที่ไม่เข้าใจตนเอง ไม่เห็นคุณค่าตนเอง ทำให้ไม่สามารถมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ ไม่สามารถมีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่นอย่างน่าเชื่อถือได้

เช่นเดียวกับ อูมาพร ตรังคสมบัติ (2543, หน้า 12) ให้ความเห็นว่า บุคคลที่มองเห็นคุณค่าในตนเอง จะมองตนเป็นคนที่มีความหมาย มีสิ่งที่อยู่ภายในใจ เมื่อมองแบบนี้ก็จะมีพลังในจิตใจ พึงพอใจในตนเอง รักตนเอง รู้ว่าตนสามารถทำสิ่งที่ดีมีประโยชน์ได้ ไม่อิจฉาริษยา ไม่รู้สึกด้อยค่า และยังคงมองตนเองว่าเป็นคนเก่ง มีความสามารถ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เมื่อล้มแล้วก็ยังกล้าลุกขึ้นมาสู้ต่อ

ปัญหาพฤติกรรมที่รุนแรงของวัยรุ่นเกิดขึ้นติดต่อกันเกือบทุกวันในสังคมไทย ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในหลายกรณีนั้นมีลักษณะเหมือนกันอย่างหนึ่ง คือ เมื่อลูกก่อปัญหาเกิดขึ้น พ่อแม่ผู้ปกครองไม่เคยได้รับทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ที่ได้เกิดขึ้นกับลูกวัยรุ่น เพราะลูกวัยรุ่นไม่กล้านำปัญหานั้น ๆ มาขอคำปรึกษา คำแนะนำจากพ่อแม่ แล้วจะมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูลูกอย่างไรที่จะทำให้ลูกไว้วางใจ กล้ามาขอคำปรึกษาในทุก ๆ เรื่อง จะเห็นได้ว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ล้วนแล้วแต่มีสาเหตุมาจากบุคคลไม่มีความตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง และไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาวะทางสังคม และสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ขาดทักษะในการตัดสินใจ ในการแก้ปัญหาซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคคลให้สามารถเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถค้นพบความสามารถ ศักยภาพของตนเองได้

การสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองให้เกิดขึ้นภายในตัวลูก เป็นงานที่สำคัญของพ่อแม่ พ่อแม่เป็นผู้ก่อร่างสร้างตัวตนของเด็กและเป็นกระจกเงาที่จะสะท้อนให้เด็กมองเห็นตนเอง ด้วยการใช้ชีวิตร่วมกันภายในบ้านอย่างเหมาะสม ด้วยการพุ่มพักเลี้ยงดูแบบที่เอื้อให้ “ ตัวตน ” ของเด็กเติบโตอย่างมั่นคง การเห็นคุณค่าในตนเองจะได้รับการหล่อเลี้ยงให้งอกงามและหยั่งรากลึกกลงในตัวตน เมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ แม้วินาทีการเห็นคุณค่าในตนเองของเขาสั้นคลอน เขาก็จะสามารถจัดการสร้างมันขึ้นมาใหม่ได้ เพราะพ่อแม่ได้วางรากฐานที่มั่นคง เอาไว้ภายในตัวเขาแล้ว

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะศึกษาทางด้านจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว จึงสนใจที่จะศึกษาและวิจัยลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่น อย่างไรก็ตาม และเพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ประกอบการสอนและเผยแพร่ให้เป็นประโยชน์กับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอัสสัมชัญลำปาง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการอบรมเลี้ยงดูกับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอัสสัมชัญลำปาง

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดู กับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอัสสัมชัญลำปาง จังหวัดลำปาง ซึ่งได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

กลุ่มประชากร

การวิจัยครั้งนี้ กลุ่มประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนอัสสัมชัญลำปาง จำนวน 160 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ เพื่อเปรียบเทียบกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ ได้แก่

- แบบประชาธิปไตย - แบบปล่อยปละละเลย - แบบเข้มงวด

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self – Esteem)

นิยามศัพท์เฉพาะ

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548

โรงเรียนอัสสัมชัญลำปาง

ผู้ปกครอง หมายถึง บุคคลที่ได้รับหน้าที่ดูแล รับผิดชอบนักเรียน และติดต่อประสานงานกับทางโรงเรียน

ลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองใช้ในการอบรมเลี้ยงดูลูกของตน จำแนกออกเป็น

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อลูกของตนโดยให้ความรัก ความเมตตา ความดูแลเอาใจใส่ มีความยุติธรรม ใช้เหตุผลในการอบรมเลี้ยงดูมากกว่าการสั่งและการบังคับ รู้จักยอมรับนับถือในความสามารถและรับฟังความคิดเห็นของเด็ก ไม่ตามใจและไม่เข้มงวดจนเกินไป

การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อลูกของตน โดยให้อิสระมากเกินไปในการดำเนินชีวิต ด้านความคิด การตัดสินใจ เลี้ยงดูแบบไม่เอาใจใส่ พ่อแม่ไม่มีเวลาให้คำแนะนำ อบรมสั่งสอนแก่ลูกเท่าที่ควร

การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อลูกของตนโดยใช้วิธีการปฏิบัติอย่างเข้มงวดกวดขัน โดยให้ยึดระเบียบวินัยที่พ่อแม่เป็นผู้กำหนดให้ อำนาจการตัดสินใจต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับพ่อแม่

การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การประเมินตนเองตามความรู้สึกลึกซึ้งของตนเอง ว่าตนเองเป็นคนที่มีคุณค่า มีความสามารถ มีความสำคัญ มีการประสบความสำเร็จในการทำงาน ยอมรับการเห็นคุณค่าจากคนในสังคมที่มีต่อตน มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความภาคภูมิใจในตนเอง จะทำให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองและทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีกับบุคคลอื่นได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม ที่จะช่วยในการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง
2. ทราบถึงแนวทางในการอบรมเลี้ยงดู ที่จะช่วยในการส่งเสริมพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง
3. ข้อมูลที่ได้เป็นประโยชน์ต่องานแนะแนวของโรงเรียนในการหาแนวทางพัฒนาส่งเสริมทางด้านต่าง ๆ ของวัยรุ่น
4. ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการอบรมเลี้ยงดู กับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน